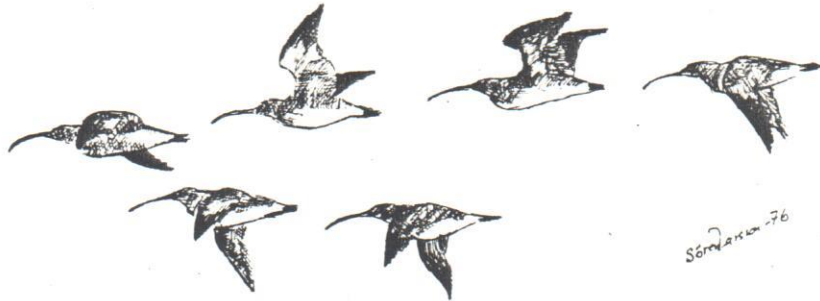

88345

BJK/R 1976

Söndagen 76

FLYTFÅGELRÄKNINGEN VID GNIEIN 1976.

För nionde året i följd har medlemmar i Naturklubben bevakat flyttfågelrörelserna vid sjön Gnien. Observationerna har utförts från nya fågeltornet. Vi började bemanningen i senare delen av mars eller i samband med omslag till sydvästväder. Under april genomfördes en intensiv bevakning medan det från maj finns bara ett fåtal obstimmar. I mitten av juli upptogs åter bevakningen då av höststräcket och en tämligen jämn fördelning av antalet obstimmar noterades under augusti, september och oktober.

Tornet har varit bemannat främst under lördagar och söndagar och oftast då under förmiddagarna. Sammanlagt har c:a 360 obstimmar registrerats.

Som framgår av tabellen på efterföljande sidor har nästan 100 000 fågelindivider av 121 olika arter noterats som dagsträckare vid Gnien, detta är det största antal såväl beträffande individer och arter som någonsin noterats under en säsong.

Anledningen till detta är bl.a att kunskaperna om fågelsträcket vid Gnien ökat avsevärt. Man kan genom att studera väderutsikterna förut säga goda sträckförhållanden för endel arter och därmed vara på plats när sträcket går. Antalet observatörer har i år varit det lägsta sedan vi påbörjade sträckräkningen, detta har fått till följd att dessa observatörer tränats hårdare och erhållit en väldigt effektiv iakttagelseförmåga.

Av hittills gjorda undersökningar i Västmanland framstår Gnien som landskapets intressantaste sträcklokal under vårsträcket, fågelskaror koncentreras på ett svårförklarligt sätt till området, det är fråga om rena fågelsträcksknutpunkten.

Den systematiska sträckräkningen vid Gnien har också i hög grad förändrat kunskaperna om flyttfågelsträck i Västanland, liksom förändrat värderingsnormerna för olika arters förekomst i våra trakter. Jag skall redogöra för tilldragelserna under årets sträckräkning, för att lättare redovisa sträckets förlopp delar jag in månaden i tiodagarsperioder.

Efter ett varmluftinbrott från sydväst i sista perioden av mars ölev hela april kylig med övervägande nordliga vindar, först i mittenperioden av maj blev det varmare, dock bara tillfälligt.

Genom att orientliga varmluftpassager saknades blev sträcket utdraget och vi fick bl. a. ta del av fina skrattnässträck hela mitten och slutperioden av april. Toppdagar var den 11 då det på 5 förmiddagstimmar passerade 80-talet flockar med sammanlagt 1100 måsar, och den 24:e då 110 flockar med sammanlagt 1200 måsar noterades.

I mittenperioden av april kunde man räkna över 500 sträckande måsar varje morgon bevakning skedde. Även första perioden i maj förekom morgnar med över 500 måsar.

Kråksträcket är alltid roligt att följa, dessa är inte speciellt känsliga för kyliga morgnar, toppdag den 27/3 med 500 ex. och under förmiddagarna i första perioden i april noterades c:a 200 sträckande kråkor.

Ringduvorna har vi tidigare år sett i förvänsvärt ringa antal, troligen beroende på att de är väderkänsliga. Under hela april pågick ett duvsträck, över 200 ex. nåddes endast den 16/4.

Storspovssiffran är intressant, storspovarna verkar av Gnienmaterialiet att döma vara rena datumflyttarna, sista helgen i april varje år kommer de. Så också i år då hela summan räknades in.

Vårens rovfågelsträck var märkbart svagt, endast 4 st. tornfalkar och 3 st. blåbäkar iaktagna på hela våren är mycket svårförklarligt.

Antalet sträckande sångsvanar är det högsta vi någonsin noterat, ändock kom inte antalet rastande svanar upp i mer än 185 ex. som högsta dagsiffra. Tråkigt nog sker ett alltför snabbt utbyte av sångsvanar i sjön genom mänskliga störningar.

I år räknade vi antalet rastande sångsvanar under 23 dagar, genom att addera skillnaden mellan dagsummorna erhåller man det minsta antal individer som rastar i sjön. Detta tal stannade i år vid 668 ex.

Det faktiska antalet rastande sångsvanar kan man på mycket goda grunder

antaga överstiger 1000 ex.

Vadarsträcket ser mycket individuellt ut i tabellen, detta beror dock mer på avsaknaden av sträckräkning.

Av småfågelsträcket är finksträcket nämnvärt såtillvida att ett relativt rikt sådant förekom under slutperioden av april. Den 24/4 inrändades över 8000 bofinkar på förbisträck.

Höststräcket skulle komma att bjuda på flera uppmärksammade arter. Sent skall glömmas det mycket fina andfågelsträcket, totalsumman för exempelvis stjärtand, blåsand och storskrak är nära nog otrolig om man ser till tidigare årssummor.

Sådgäss. Foto: Roger Norman

Den 12/9 var den stora stjärtanddagen, det var mulet och grått ut och blåste från söder. Bevakning skedde från fyra på morgonen, från halvåtta och följande tre timmar sträckte 6 stora stjärtandflockar med sammanlagt c:a 400 änder.

Efter många dagars disväder kom en väderförbättring den 16/9. Hårda vindar blåste från nordost och himmeln sprack upp, på två morgontimmar passerade 5 st. blåsandsflockar med sammanlagt 550 individer. Här bör också nämnas att två stora prutgås-flockar på 95 och 125 ex. blev av de hårda vindarna drivna in över land och fick därmed avnjutas vid Gnien.

Första storskrakarna noterades i mitten av september, från den 10/10 sågs storskraksflockar varje obdag. Den 30/10 var en kylig höstdag minusgrader hela förmiddagen, mulen himmel, emellanåt lätt snöfall och frisk nordlig vind. Denna fm. sträckte 19 st. skrakflockar med sammanlagt 325 ex. förbi Gnien, alla flockar på väldigt höjd.

Salskraksiffran härrör sig från en flock som sträckte över Gnien den

mängder sädesäria, ängsbiplärka, starrar, ringduvor och endel änder där.

Svalsträcket blev den här hösten bättre belyst än föregående års, då flera bevakningsdagar finns i månadskiftet augusti/september. Den 2/9 räknades det in nära 1000 sträckande ladusvalor.

I första och mittenperioden av augusti uppträdde ovanligt stora flockar rastande tornsvalor vid Gnien, det var som ett enda myller över älgräsängarna på Sätersidan. Den 8/8 uppskattades tornsvalorna till c:a 4000 över Sätersängen. De i tabellen inräknade sträckande tornsvalorna har gjorts på kvällar eller tidiga morgnar, det är omöjligt under dagarna.

Senhöstens dominerande fåglar blev björktrastarna, utan förvarning var de plötsligt här. På två morgontimmar den 21/10 sträckte 3100 ex. De kom i tätta formationer, flock efter flock på låg höjd. De kom mestadels upp från Grävlingbacken ner över tornängen och försvann bort över Rävnsuddan. De flesta flockarna rastade en kort stund i buskarna på tornängen, jag tror inte det tjuattrats så enormt på tornängen någon gång som denna morgon.

Det var en stor naturupplevelse vid Gnien denna trastarnas flyttning, den där disiga gråa oktobermorgonen. Hela totalsumman för björktrast räknades in under sista oktoberperioden.

Slutligen måste småfågelsträcket omnämnas. För första gången räknades det in över 1000 förbiflyttande sädesårlor.

Tyvår hade vi otur med vädret under den bästa sträckperioden för småfågla. Under minst 9 obsmorgnar i september när betingelserna var goda, låg en c:a 50 meter hög kraftig dimbank över Gnienområdet, och den försvann inte förrän i åttataget. Vi hörde hur finkflockar, piplärkor och sparvar lockade ovanför dimman, men kunde inte se dem. Därav de mycket låga siffrorna för finkar bl.a.

Sista sträckräkningen utfördes den 14/11. Gråsiskor, tallbitar och kungsörnar hade anlänt och de kunde naturligtvis avnjutas vid Gnien. Lakttagelser av ovanligare fågelarter under sträckräkningen är medtaget under rubriken "Ovanliga fågellakttagelser i Surahammars kommun".

Sören Larsson

14/11, det är den största flock vi sett vid Gnien någon gång.

Vill man uppleva stora Gåsflugor vid Gnien skall man vara på plats den dag i månadskiftet september/oktober då det blåser från nord-sektorn, helst skall också himmeln vara mulen.

Den höga kanadagåsaffran beror på att en stationär flock flög över området hela oktober från nattkvarteret i Nadden till betesplatsen vid Hovgården.

Höstens rovfågelsträck blev som det brukar högst intressant, slår man ihop orm- och bivräkssiffran får man den goda totalsumman av 312 registrerade vråkar. Redan i mitten av augusti ses de första bivräkarna börja sträcket, de två första perioderna i september brukar vråkarna överlag lämna vårt område, vilket skedde också detta år. Torrdagen var den 16/9. Redan klockan sex på morgonen kom de första vråkarna, och då observatören gick hem klockan tio hade 49 st. vråkar sträckt förbi. I halvtiotaget noterade fyra skruvar med 12, 10, 9 och 9 vråkar i över området. I en av skruvarna fanns 2 st. blåvråkar och en sparvåk, och i den stora över Rävnsuddan erklade också en fläckgöse och brun glada med. Sista ormråken noterades den 16/10.

Utflyttande rovfåglaorna är det som värt att det sågs fler stonfalkar än korvfalkar, är tornfalken på väg att försvinna igen?

Det iaktagna vadarsträcket blev näst den här hösten, vadarna bryter sig i allmänhet upp från rastplatserna på kvällarna och då sker i regel ingen bevakning vid Gnien. Bevakning några regniga kvällar i slutet av juli och början på augusti skulle säkert innebära att stora vadarflockar skulle iakttagas.

I början av augusti genomförde vi endel markeringsarbeten nere på tornängen. Vi jordfräste endel av den närmaste ängstranden mot sjön, slog vass och krattade ihop gyttjebankar.

Området kom att mäta ungefär 100 x 30 meter. Det visade sig att detta flyttade vadarnas rastning. Vi kunde under hösten notera följande arter på det lilla området: Enkelbeckasin (14 ex. vid ett tillfälle), dvärgbeckasin (2 ex.), brushane (3 ex. som mest samtidigt), gluttsnäppa (3 ex. som mest samtidigt), svartsnäppa (5 ex. som mest samtidigt), kärrensnäppa (7 ex. som mest samtidigt), större strandripare, grönbensnäppa (7 ex. som mest samtidigt), myrspov, tofsvipa (8 ex. som mest samtidigt), drillsnäppa och skogssnäppa. Dessutom rastade och provianterade stora

SMÄCKSÄKTINGSRIFFROR FRÅN CHIEN 1976.

ART	VÅR	HÖST	ART	VÅR	HÖST	ART	VÅR	HÖST	ART	VÅR	HÖST
Storlon	54	27	RÅ Kärrhäk	3	41	Tornsvala			Rödstrupig pip.		
Smålon	2		Fiskcjuse	10	17	Större hackspe			Sädesärla	239	1965
Storskarv		1	Lärkfalk		6	Mindre hacksp.			Gulärla		1078
Röger	5	16	Stenfalk	9	11	Spillkråka			Stare	1417	3561
Gråsand	26	83	Tornfalk	4	10	Kungsfiskare			Stenknäck		1
Kricka		16	Trana	189	120	Sånglärka	552	1619	Steglits	1	21
Blåsand		650	Tofsvipa	599	111	Berglärka			Grönfink	41	1294
Stjärtrand	1	218	Större strandpip.		8	Trädglärka	3		Grönsiska	49	1343
Brunand	1	4	Kustpipare		27	Ladusvala			Hämpling	40	123
Bergand		3	Ljungpipare	58	41	Husvala			Vinterhämppling	9	38
Sörre		30	Ob. pipare		9	Backsvala			Gräsiska	102	413
Krita	82	1	Enkelbeckasin	56	79	Korp	1482	18	Domherre	1	74
Ob. and		33	Dvärgbeckasin		1	Kråka	131	276	Varfågel		3
Storckrak	292	775	Storspov	396	16	Kaja	2		Tallbit		17
Småckrak	1	1	Fyrspov		1	Råka			Korsnäbb	2	153
Talskrak	1	30	Skogssnäppa	16	3	Nötkråka			Bo/bergfink	19870	14120
Grågå	4	4	Grönbens		20	Nötskrika			Gulspary	46	556
Blågå	2	13	Drillsnäppa		7	Skata			Sävsparv	28	489
Sågå	443	789	Rödbena	4	1	Talgöxe			Lappsparv	5	12
Snågå		2	Svartsnäppa	1	5	Svartmes			Snöspary	1	4
Kanadagås	4	605	Gluttsnäppa	6	7	Blåmes			Pilfink		27
Ob. gås	2	1	Kärrensäppa		17	Nötväcka					
Karlsvan	45	6	Småsnäppa		1	Dubbeltrast	1	10			
Sångsvan	511	68	Brushane		13	Björktrast	371	9875			
Mindre sångsvan	1		Havstrut	9	4	Taltrast	23	26			
Kungsörn	3	2	Silltrut	44	7	Rödvingetrast	336	1648			
Ornvärk	60	53	Gråtrut	86	87	Koltrast	20	52			
Fjällvråk	1	5	Fiskmå	428	134	Ob. trast					
Bivråk		67	Skrattmå	797	679	Strömstare					
Ob. vråk		212	Fisk/silvertärna		33	Kungsfågel					
Havsörn	2		Skogsduva	38	13	Järnsparv	16	75			
Sparvhök	20	59	Ringduva	1094	5236	Ångspiplärka	195	661			
Duvhök	10	13	Turkduva		1	Trädpiplärka	57	470			
Brun Glada		1	Tamduva		13						
Brun kärrhäk	3	15	Jorduggla	1	1						